

Technical and Bibliographic Notes/Notes techniques et bibliographiques

The Institute has attempted to obtain the best original copy available for filming. Features of this copy which may be bibliographically unique, which may alter any of the images in the reproduction, or which may significantly change the usual method of filming, are checked below.

L'Institut a microfilmé le meilleur exemplaire qu'il lui a été possible de se procurer. Les détails de cet exemplaire qui sont peut-être uniques du point de vue bibliographique, qui peuvent modifier une image reproduite, ou qui peuvent exiger une modification dans la méthode normale de filmage sont indiqués ci-dessous.

☐ Coloured covers/
Couverture de couleur	☐ Coloured pages/
Pages de couleur
☐ Covers damaged/
Couverture endommagée	☐ Pages damaged/
Pages endommagées
☐ Covers restored and/or laminated/
Couverture restaurée et/ou pelliculée	☐ Pages restored and/or laminated/
Pages restaurées et/ou pelliculées
☐ Cover title missing/
Le titre de couverture manque	☐ Pages discoloured, stained or foxed/
Pages décolorées, tachetées ou piquées
☐ Coloured maps/
Cartes géographiques en couleur	☐ Pages detached/
Pages détachées
☐ Coloured ink (i.e. other than blue or black)/
Encre de couleur (i.e. autre que bleue ou noire)	☐ Showthrough/
Transparence
☐ Coloured plates and/or illustrations/
Planches et/ou illustrations en couleur	☐ Quality of print varies/
Qualité inégale de l'impression
☐ Bound with other material/
Relié avec d'autres documents	☐ Includes supplementary material/
Comprend du matériel supplémentaire
☐ Tight binding may cause shadows or distortion along interior margin/
La reliure serrée peut causer de l'ombre ou de la distorsion le long de la marge intérieure	☐ Only edition available/
Seule édition disponible
☐ Blank leaves added during restoration may appear within the text. Whenever possible, these have been omitted from filming/
Il se peut que certaines pages blanches ajoutées lors d'une restauration apparaissent dans le texte, mais, lorsque cela était possible, ces pages n'ont pas été filmées.	☐ Pages wholly or partially obscured by errata slips, tissues, etc., have been refilmed to ensure the best possible image/
Les pages totalement ou partiellement obscurcies par un feuillet d'errata, une pelure, etc., ont été filmées à nouveau de façon à obtenir la meilleure image possible.
☐ Additional comments:
Commentaires supplémentaires:	

This item is filmed at the reduction ratio checked below/
Ce document est filmé au taux de réduction indiqué ci-dessous.

10X	14X	18X	22X	26X	30X
☐	☐	☒	☐	☐	☐
12X	16X	20X	24X	28X	32X

Missio Canadensis

EPISTOLA

EX

Portu-regali in ACADIA

transmissa

ad Praepositvm Generalem Societatis IESV
A R. PETRO BIARDO ejvsdem Societatis

Secundvm exemplar emissum in ANNUIS
LITTERIS ANNI MDCCXI

DILINGÆ.

EX Typographéo Mayeriana-
na, apud Melchiorẽ
Algeyer.

Editio ad xxv exemplaria restricta. O.C.

~ }

^

^

^

^

^

^

^

~

·
—
—
B
B
r
v
f
n
n
b
S
F
M
r
S

LECTORI.

POSTQUAM Patres Societatis Jesu malevolentiam inimicorum suorum vicerant et in Galliam reversi erant, vocari videbantur aliò ad labores suos fructuosè collocandos.

Multa erat in Novâ Franciâ messis, ubi incolæ pene belluarum more sine Numinis cognitione vivebant.

Illúc igitur missi fuerunt duo Societatis sacerdotes, Patres scilicet Petrus Biardus et Enemundus Massæus, qui in Acadiam pervenerunt 22 Maii, Anno Salutis, 1611. Septem per menses ibi commoratus,

P. Biardus hanc epistolam, Superiori suo transmisit.

Quatuor veluti in capita hæc littera divisa est, & narrat:

1° *Quid sit Nova Francia, qualis regio, qui in eâ populi, quique mores.*

2° *Quo modo, quibusve auxiliis aut successu, Societas missionem illâ in regione consecuta sit.*

3° *Quonam in statu rem Christianam his in locis offenderit Societas.*

4° *Quid a missionariis hæctenus effectum seu potius attentatum sit.*

Licet epistola sub finem habeat: ultimo die Januarii MD. DC. XI. ia quidem aut error in anno est, aut P. Biardus secundum stylum veterem scripsit, nam debet esse annus, MD. DC. XII.

MISSIO CANADENSIS.

REVERENDE in Christo
Pater,
- *Pax Christi.*

VOCAT Nos huius anni CIO. IOC. XI.
instans iam atq³ vrgens exitus ad recog-
noscendum coram Paternitate vestra
principium, quò primùm Societas in
has nouæ Franciæ regiones delata est
multorum quoque beneficiorum cumu-
lus, quo nos diuina largitas in his &
auspicādis, & sospitādis initijs profecuta
est, hoc exigit, vt in hoc tanquam tem-
porum annique portu actionum nostrarū,
& tanquam velificationis seriem relegētes,
Charis: Patres Fratresq³ nostros inuite-
mus, & ad gaudium pro ijs, quæ felici-
citer

citer in nobis diuina manus operata est, & scilicet ad gemitum pariter & orationem pro ijs, quæ in animorum salute procuranda, segniter ipsi nequitæque multa deliquimus. Quod enim diutius antè Societas multîsq; conatibus intenderat, vt aliquam suis laboribus posset huic quoq; siluaticæ genti opem & lucem Euangelio inferendo afferre, id hoc ipsa demum anno videtur, vt in tenui exiguoque principio satis feliciter, próque desiderio esse affecuta.

Atque hoc scilicet mihi iam narrandum est, exponendúmque vestræ Paternitati, quæ & quanta sit hæc messis animorum, quidvé à magno Patrefamilias datum nobis hæctenus, quid etiam porrò dandum speretur. Sed vt commodissimè tota mihi narratio decurrat, neq; decurrentem, vt fit, multa effugiant, in quatuor videtur velut capita rei totius expositio esse diuidenda. Exponā ergo primùm, quæ sit hæc noua Francia, quæ regio, qui populi morésque: tum deinde quomodo, quibusvé tandē auxilijs, aut successu Societas missionem in has regiones

ones obtinuerit. Tertiò quonam in statu rem Christianam in his terris offenderimus. Postremò quid à nobis effectum hætenus, seu potius quid attentatum sit ad diuinam glòriam. Hæc mihi videtur esse posse commodissima & sufficiens narrandorum òmnium expositio.

Atque vt à capite ordiar explicémque primùm, quænam sit hæc Noua Francia, quod solum, quivè ritus gentis, credo non solùm Paternitati vestræ iucundum, sed nobis quoq; necessarium, regionem vniuersam accuratiùs describere. Nam cùm hic nobis ad laborandum campus assignatus, certum est, non posse nos à vestra paternitate dirigi pro occursum varietate, nisi ea fines, adfractus viarum, viciniorum locorum distantiam, statum gentis & rerum, noverit.

Præterea tot video à Geographis antiquis errores tenebræque in hanc cognitionem induci, vt nisi à nobis succurratur rerum non auditoribus sed spectatoribus, non possit non in nostris itineribus & vestigijs persequendis haud minùs à veritate, quàm à corpore cogitatio peregrinari.

grinari. Norumbegam illi nobis nescio quam, vrbésque & castella nominant, quorum hodie ne vmbra quidem aut ipsa vox extant.

Verùm quod polliciti sumus exequamur. Noua Francia, vti nunc Galli vsurpant, régio illa est trans Oceanum Gallicum, quæ à quadragesimo primo gradu vsque ad quinquagesimum secundum latitudinis, aut etiam quinquagesimum tertium procurrit.

Scio ab alijs multò latiùs fines regionis porrigi, ab alijs coarctari angustius, sed ego hïc non disputo: id solùm expono, quod nunc vti dixi communiùs vsurpatur, vel quod hoc terrarum Gallorum nauigationibus ab aliquot iam annis maximè frequentatum & vindicatum est, vel quod illud idem ferè antiquæ Franciæ parallelū æqualiter eam ab occidente respicit.

Hæc igitur Noua Francia oram habet sanè multifariam, sinibus marinis fluminibusque exesam, an fractuosam & recurrentem. Sinus duo sunt maiores, vasti-

vastique; alter is, qui S. Laurentij gurges; alter, qui Francius appellatur.

Námque à quadragesimo septimo gradu, vsque ad quinquagesimum primum, tellus velut gremium aperit; siue ad accipiendum introrsus Oceanum, siue ad exonerandum magnum flumen Canadan. Atque hic gurges S. Laurentij dicitur, cuius in introitu ingens illa adiacet insula, quam terras novas Galli, ~~Barbari~~ Praesentis appellant moluarum piscatu celeberrima; oram finús fluminisque tenent Aquilonem versús Excominqui, siue, vt vulgus indiget, Excomunicati. Fera gens est, & vt dicitur Anthropophaga, quanquam & hi olim fatis diu pacificè cum Gallis agitârunt, nunc irreconçiliabiles cum his inimicitias exercent. Sequuntur interiùs, occidentem versús Algonquini, pòst Montagnesij, intimi sunt ad capita ipsius magni fluminis Canada, Irocosij, qui etiam latè Austrum versús protenduntur.

Atque hi ferè Irocosij noti sunt Gallis duntaxat ob perpetua bella, quæ cum Montagnesijs, & Algonquinis fæderatis
& ami-

& amicis populis geruntur. Iam verò Austrum versùs terra ab hoc S. Laurentij finu paulatim vsque ad quadragesimum tertium gradum excurrit, vbi rursus altero finu maximo inciditur, quem Francicum appellant. Hic gurges terras vastè exedens, seseque Aquilonem versùs & S. Laurentij finum iacuruans, velut Isthmum efficit; Isthmumque adiuuat S. Ioannis longissimum flumē, quod orsum ab ipsa propemodum ora magni Canadæ in hūc sese Francicum gurgitem exonerat. Continet hic Isthmus leucas admodū quingentas circuitu suo, eumque occupant Soriqui populi. In hoc Isthmo portus regalis est, vbi nunc degimus, ad gradum latitudinis quadragesimum quartum cum besse. Sed habet portus ostium suum (ne quis fallatur) non in Oceanum ad orientem obuersum, sed in sinum eum, quem dixi Francicum: ad Occidentem & septentrionem à fluuio Sancti Ioannis vsque ad fluuium Potugoët, atque adeò vsque ad flumen Rimbegui habitant Etheminquenses. Habet Rimbegui ostia sua sub gradu quadragesimo tertio

tertio cum besse. Nec procul est Chouacoët, quod alterum est latus siue brachium terræ, quod sinum Frânicum excipit. Námque ad orientem est illud, quod promontorium fabulosum nominamus: ad Occidentem Chouacoët; vtrumque ad quadragesimum tertium eleuationis gradum, cum tamen inter hoc atque illud centum leucarum intercapedo sit: à fluuio Rimbegui* vsque ad quadragesimum gradum latè possident, qui Armonchiqui appellantur. Atque hæc ferè partitio est regionis: itaque si numeres, populi erunt septem, linguâ inter se ac studijs discrepantes; Excommunicati, Algonquini, Montagnesij, Irocosij, Soriqui, Etheminquenses, & Armonchiqui. Sed ex ijs nec Excommunicati, nec Irocosij, nec Armonchiqui multum Gallis noti sunt. Reliqui quatuor in firmam iam videntur cum ijs amicitiam & cōsuetudinem coaluisse. Pernoctant ipsi nobiscum, nos cum ipsis vagamur, venamur, viuimus sine armis, sine metu; & quod adhuc apparuerit, sine periculo. Causa frequentandi piscatio fuit Molu-

* Sic. pro Kinibequi.

arum,

arum, quibus hoc mare abundat, & pellium permutatio. Nam cùm ære, ferro, cānabe, lanâ, frugibus, atq³ omni ferè artificio Barbari careant, hæc à Gallis accipiunt. Ipsi contrà, qui vnicus thesaurus est, pelles retribuunt. Est autem regio tota magnam partem perfrigida. Caussæ sunt plures; vna quòd valde aquosa est; nam præterquam quòd vndique ferè mari alluitur, fluminibus præterea & stagnis lacubúsque maximis abundat. Insulæ ita frequentes sunt, vt ora tota ijs intercisa, & tanquam baccata sit. Hinc sequitur nimirum, vt pruinosa sit, & tamē ventosa, sed flatu non nisi ferè algido. Altera est caussa frigoris, quòd inculta sit; nam cùm latè omnia silua vna contineat, nihil mirum est, si vix vnquam possit humus calefieri. Adde his, si placet, caussam tertiam, montes videlicet niuosos ac perpetuò rigentes, quibus dicimur ab Occidente ac Septentrione procul obuallari.

Certè quidem ab ea parte non nisi gelu perflamur & niuibus. Alioqui sanè facies regionis est peramœna, pluribus
locis

locis hospitē inuitans ac bene pollicens; & quod apparuit, si colatur, non infœcunda. Indigenæ rari sunt. Etheminquenses mille capita numerare non possent, nec multò plus Algonquini simul & Montanenses iuncti: Soriqui duo millia non conficerent: Itaque summum quatuor capitum millibus tam vasti terrarum & littorum tractus non tenentur, sed percurruntur. Gens enim est vaga, siluestris, & sparsa, ut quæ venatu solo & piscatu viuat. Imberbes ferè, & quidem statura cõmuni, vel paulò breuiore ac graciliore quàm nostri, at non degener tamen aut indecora; color non multum fuscus, faciem vulgò pingunt, & in luctu atrant. Iuris amantes, ac vim latrociniumque perosi. Quod sanè mirum est in hominibus, qui lege ac magistratu carent. Sui enim quisque dominus est ac vindex. Sagamos quidem habet, hoc est bellorum ductores, sed quorum omnino precarium sit imperium, si tamen imperium appellandum est, vbi nulla est necessitas parendi. Sequuntur vel exemplo, vel vñu, vel affinitatis

tatis aut generis conciliatione inducti, nonnunquam etiam certè cuiusdam potentiae auctoritate: bella populatim gerunt, ob illatas priuatis iniurias. Genus totum vindictæ auidum; & vt barbarum, in victoriâ insolens, captiuorum capita tanquam opima spolia & torques magno gaudio circumferunt.

Et quidem dicuntur humanis carnibus non abstinuisse, idque etiamnum perhibentur & Excommunicati & Armonchiqui facere: verum ab ijs, quorum est cum Gallis consuetudo, tantum scelus procul abest.

Religio tota certis incantationibus, choreis, & veneficijs constat; nimirum vt aut necessaria vitæ conquirant, aut inimicos amoliantur; suos habent Automoinos, hoc est veneficos, qui malū Dæmonem consulant de vita & morte, futurorumque euentis; & quidem sese illis mala bellua præsentem sæpe sistit, vt ipsi asserunt, vindictam annuit, renuitque, mortem inimicorum suorumvé, venationem prosperam, & cetera eiusmodi ludibria, quorum vt ne quid desit, etiam

etiam somnijs fidem habent: si fortè super placito & bene auspicante somnio euigilauerint, confurgunt, vel de nocte concubia, & omen cantu ac choreis sequuntur. Templà, ædesvé sacras, ritus, cæremonias, disciplinam nullam habent, uti nec leges aut artificia politiamvé vllam, præter certos mores & consuetudinem, quorū sunt retinentissimi. Si quem Veneficus respondit, ad certā diem moriturum, is deseritur ab omnibus; quin ipse adedò miser, vtpote iam mortis certus, vltro sibi inediam atque omnium incuriam indicit, credo ne videatur contra fatum pugnare.

Quin etiam si fortè ad præstitutam diem, vt sæpe fit, moribundus non videatur, pro se quisq³ proximi vrceis frigida in ventrem miseri inuergendis celerant mortem. Hæc pietas est Sathanæ mancipijs: ita quoque nimirum, quia semper fallax est, diuinus nunquam fallit; quāquam natio ista deceptrix aruspicum multum iam de auctoriate suā ab aduētū Gallorum amisit; passimque nunc quiritantur, suos iam Diabolos viribus excidisse,

disse, præut quidam ferūt Patrum suorum fuisse temporibus. Mortuorum ita cum corpore sepeliunt memoriam, vt ne nomen quidem deinceps audire sustineant. DEI quidem vnus supremi tequem quandam habent cognitionem, verumtamen affectibus & vsu deprauati nihilo feciùs, vt dixi, Cacodæmonem etiam colunt; ob vitæ commoda, alioris & inedia patientes sunt supra modum. Octo, decem dies, si fors ita exigat, feram ieiuni persequuntur, summis niuibus frigoribusq; tum maximè ardet venatio. Et tamen hi ipsi Boreâ, vt sic dicam, & crystallo nati, vbi semel sub suis tugurijs cum præda confederunt, inertes illico, & cuiusuis laboris impatientes fiunt: feminis mandant omnia: hæ præter onerosam liberorum educationē, gestationēque, insuper feram ex eo loco vbi ceciderit, aduehunt: hæ lignatum & aquatum eunt: hæ suppellectilem conficiunt, curantque: cibos apparant, feras excoriant, pelles fullonis arte conficiunt, vestimenta consuunt, piscantur & conchas maximè ad cibum legunt, sæpe etiam

etiam venantur : hæ canoas , hoc est cymbulas miræ celeritatis è cortice compingunt , tuguriola , vbi & quando pernoctandum est , ædificant : denique præter laboriosiore venationem & bella nihil aliud quidquam viris est pensi . Hac de causa plures fere vxores quisque habet , Sagami maximè , vt qui potentiam suam & concursum pluriū tanquam clientium tueri nequeant , non solum sine pluribus liberis , qui valeant ad terrorem & gratiam , sed etiam sine pluribus mancipijs , quæ necessaria vitæ officia & exequantur & tolerant . Nam feminas mancipiorum loco habent , tractantq3 . Inter se mirifice liberales sūt , nihil quisquam aut fortunarum , aut sibi habere sustineat , quin partem maximā astantibus eroget , quin etiam qui Tabagiam agit , vt loquūtur , hoc est qui conuiuio alios excipit , non accumbit ipse cum reliquis , sed ministrat , neq3 partem aliquam dapis residuam sibi facit , sed distribuit omnia , ita vt famem cogatur eo die conuiuator pati , nisi quis inuitatorū , ex eo quod sibi superfuerit , miseratus ei
retri-

retribuat. Et similis apparuit sæpe liberalitas in Gallos aliquo casu oppressos. Nam erga reliquos, aut hîc aut in nauibus agentes didicerunt à nobis non facillè quicquā gratis dare. Pedunculos capitis quæsitant, & in delicijs habent. In mendicando & postulando importunissimi sunt, & qui esse solent mendicorū & inopū mores, falsi, obloquutores, affectatores, vani. Gallos quidē atq3 omnes gentes cū semel saturi sunt, longè despiciunt, irridētq3 clanculum omnia; etiam religionē, quam susceperint. Turguriola sua vbiuis facillè ac raptim sudibus ramificè ædificant, & aut cortice aut pellibus aut etiā tegete cōtegunt. Ignis in medio extruitur. Sed hæc iam satis supérque de regione & hominibus, maximè cū accuratam regionis Chorographiam mittam; ex quo vnò intuitu, quidquid de terrarum & maris situ dixi, liquidò apparebit.

NUNC ad id venio, quod secundo loco proposui, vt scilicet explicem, quam tandem via Societas missionem in hanc prouinciam obtinuerit. Et quidem nostri
Burdi-

Burdigalenses pro suo animarum zelo à multis retro annis huc respectârant, huc intenderant, vt miseræ nationi opem ferrent : sed pios eorum & arduos conatus, quos periculi facies non terreret, diu subsidiorum ad agendum inopia frustrata est. Restituta demum in Galliam Societate, agere seriò per P. Cotonum cum Magno Henrico cœperunt, sibi vt liceret in his quoque regionibus laborare, & amplexus est Rex Societatis amans tam piam & propensam voluntatem, sed nihilominus tamen vtilibus consilijs longa adhuc & odiosa mora interuenit. Nulli adhuc Galli regionem incolebant, commorandi animo, & qui antè à Rege missus fuerat, explorandi tentandique causâ, alienus à sacris nostris erat, & ijs postmodum rebus, non solùm infectis, sed etiam prope desperatis domum in Galliam redijt : iussit tamen Princeps inuictus ne desponderemus animum, mittendi solùm destinarentur, monitum se cùm maturum foret; atque adeò vt arrha quædam esset sponsonis, pecuniam ex eo tēpore in
viaticum

viaticum assignavit. Sed hæc agentibus, ecce pij Regis funesta mors intercedit. Nō defuit DEVS sub idem anni tempus: ad nouum regem nuntij rediêrunt ab eo, qui anno superiore in has sibi terras coloniã depoposcerat.

Is est Ioannes Biencurtius, vulgò Potrincurtius, nobilis & magni animi vir. Ergo accepta occasione agitur cum Regina Regente Maria Medicæa, maximæ pietatis heroina, vt quæ maritus tanta virtute destinâisset, per eam efficerentur, daretur locus duobus è Nostris in eâ nauis, quæ proximè huc esset venturâ. Annuit Regina, munificèque respondit desiderio. Ergo statim ex Aquitania euocatus Sacerdos vnus, altèr ex ipsâ Francia desumptus. Sed ecce rursus moras, rursus sese Sathanas excitat. Dieppâ erat soluendum, & ea nauis, quæ huc vela faciebat ita erat mercatoribus Hæreticis obnoxia, vt sine ipsis commouere se non posset. Ergo ij simul ac Nostros vident, negant enimuero præcisè sese passuros, vt rudens expediatur, si Iesuitæ nauigaturi sint. Obten-
ditur

ditur Reginae imperium, interponitur etiam Gubernatoris auctoritas. Itur, rediturque ad Regnam, & ab ea literæ, mandataque afferuntur, sed obstinationem hæreticam, vt Ecclesiæ, ita nec Regum frangit aut permouet auctoritas. Hæc peruicacia benignissimorum Principum illustriore pietatam fecit. Namque Antonia Pontia Marchionissa Guercheuilia matrona clarissima, & vt appellant, filiarum Reginae gubernatrix, vbi has tricas audiit, pro suo in DEVM & Societatem amore, non dubitauit à maximis quibusq; totius curiæ eleemosynam petere eo nomine, vt victâ hæreticorum contumaciâ Iesuitis liceret in has terras proficisci. Nec difficile ei fuit, in pia causa suapte sponte propensam Catholicorum Principum benignitatem allicere: breui summa confecta est librarum quatuor millium. Ea & hæreticorum repulit iniquitatem, & Nostros in nauim non iam vt hospites, sed vt magna ex parte Dominos, potentésq; imposuit. Ita nimirum Christus, vt solet, per hostium impugnationem cõfirmavit suos,
per

per iniquitatem auxilijs necessarijs instruxit, & per machinationes, atque opprobria è tenebris atque ignobilitate vindicauit: ipsi gloria in sæcula. Amen.

Dieppâ soluimus incommodissimo tempore, vigesimo sexto Ianuarij Anni huius CIO. IO. XI. Nautis erat non magna, & haud satis instructa, nautæ ex magna parte hæretici; & vt hyeme in procelloso mari, multis grauissimisq; tempestatibus perfuncti sumus, tenuitq; nauigatio menses ipsos quatuor. Ex quibus apparet, quàm multa omnis generis perferenda fuerint. Certè alter nostrum magnam itineris partem æger, debilitatusque iacuit. Conati tamen sumus consueta Societatis munia exhibere. Manè ac vespere ad orationem vectores conuocabantur quotidie: festis etiam officia quædam Ecclesiastica decantabantur; sæpe habebantur cohortationes piæ, interdum nonnullæ cum hæreticis disputationes: iurandi cõsuetudo & verborum lasciuiam reprimebatur. Non omittebantur multa simul humilitatis, simul charitatis exempla.

Denique

Denique illud DEI beneficio obtentum est, vt Hæretici, qui nos antè velut monstra è suorū videlicet ore Ministro- rum reputabant, non solùm agnouerint suorum in hac re impostorum malitiam, sed etiam multis postea locis laudum nostrarum prædicatores extiterint; hic ergo summatim fuit noster in has terras ingressus.

SEQVITVR iam ex initio propositis tertium, nimirum vt exponatur, quomam tandē loco rem Christianam his in locis offenderimus. Certè ante hoc tempus vix vnquam à Gallis vacatum fuit con- uertēdis incolarum ad Christum animis. Obstabant multa. Nam & peregrina- bantur huc tantùm, non cōmorabantur: & qui commorari voluerunt, tam ad- uersis conflictati sunt casibus, vt ei rei dare operam sanè multam non potuerint. Deuehebantur duntaxat interdum non- nulli in Galliam, ibiq; baptizabantur, sed ijdem vt nec satis instituti, & à pasto- ribus destituti, simul ac in has oras re- migrauerant, ad solita prorsus & vsitata reuoluebantur. Appulimus huc nos vi-
gesimâ

gesimâ fecundâ Maij, ipso sacro. Pentecostes die, anni huius CIO. DC. XI. Quoduntaxat anno is, quem sæpius appellare necesse est, D. Potrincurtius ad sedes hîc domiciliûmq; figendum peruenerat, secûmq; Sacerdotem sæcularem aduexerat. Is Sacerdos per eum annum dicitur capita ferè centum baptimo initiauisse; in his celebrem inter Sagamos, & de quo nos infra plura dicemus, Henricum Membertou cum familia vniuersa, hoc est cum tribus liberis iam cõiugibus. Sed, vt fit, cùm nec Sacerdos ipse, nec alius quisquam linguam nôffet, nisi quântum attinet ad vitæ & mercimoniorum necessitatem, erudiri videlicet neophyti non poterunt.

Baptismum accipiebant velut sacrum aliquod signum similitudinis & confederationis cum Gallis. De Christo, de Ecclesia, de Fide ac Symbolo, mandatis DEI, oratione ac Sacramentis vix quidquam nouerant, ignari & crucis efformandæ, & ipsius nominis Christiani. Itaque nunc vulgò sciscitantibus nobis, Christianus es? negat optimus quisque,
scire

scire se quid rogetur. Mutata interrogatione quærentibus, baptizatus es? Annuit vero ac propemodum sese iam Nortmannum pronuntiat; nam Gallos ferè omnes Nortmannos appellitant. De cætero nulla omnino in Christianis à Gentilium ritu mutatio. Idem mores, consuetudo & vita, idem chorearum, rituum, cantuum, atque adeò beneficiorum vsus, prorsus antiqua omnia. De vno DEO & bonorum retributione docti sunt aliqua, sed quæ se ipsi semper ita audiuisse & credidisse profiteantur. Sacellum reperimus vnum valde angustum & miserum, sed nec profectò reliqua habitatio, vt in principijs, aut valde laxa aut comòda est.

Vnica hîc adest D. Pontricurtij familia, sine feminis capita sumus viginti. Nos duo è Societate tuguriolum habemus ligneum, in quo vix positâ mensâ commouere nos possumus. Et reliqua sunt huic certè habitationi ac nostræ professioni, hoc est, paupertati cōsentanea. Vtinam ab humilibus principijs exurgat aliquādo, & efflorescat salus animorum; huc

huc incumbimus, sed vt languidi cultores non magno successu, qualis tamen, quantúsq; is fuerit, hoc mihi iam narandum est, quoniam id iam explicui, quod tertium erat ex propositis, videlicet quonam in statu vineam hanc seu potiùs virgultum offenderimus.

PERVENIMVS huc. (sicut antè numeratum est) vigesimâ secundâ Maij. Itaque non multo plus hodie, quàm septem menses hic commorati sumus. Per hoc igitur tempus, & domi aliqua gesta sunt, & foris. Domi primùm dedimus operam, vt pro nostris viribus officium Ecclesiasticum ne deesset. Nam Sacerdos ille, qui huc ante nos aduenerat, à nostro statim aduētu in Galliam sua ipse sponte & pro veteri desiderio remigravit. Dominicis festisque diebus solemnem missam & vespèras decantamus, cohortamur, & nonnunquam procedimus, ipsis etiam nostrorum siluicularum pueris cereos, vrceos, aut aliud quid pium, quando hîc adsunt, præferentibus. Ita enim paulatim nostris ceremonijs assuescunt. Solemnior ea processio fuit, qua
sancti

sanctissimum Sacramentum festo ipsi die cumtulimus. Ipse enim D. Petrincurtius sedulitatem in eo nostram collaudavit, sicut & in facello, quantum potest, in tanta paupertate coornando. Et quoniam animaduertimus eos, qui antè baptizati essent, vix aliud quidquam cum baptizate, nisi periculum maius suscepisse, prolectionem illam proiectionemque ad baptizatum quomodocumque offerendum reiecimus, in eoque perstamus, ne quis adultus ante necessariam suæ fidei professionisque cognitionem initietur. Ita cum adhuc ignari linguæ sumus, neque per vllum interpretem enuntiare sacra nostra, aut scriptis mandare potuerimus, quantumque in eo sit opera, vti sanè posita est plurima, cursus nimirum Euangelij in his hactenus hæret vadis ac syrtibus. Id suademus, vt infantes ad nos lustrandi afferantur, quod etiam DEI beneficio iam cœpit fieri. Duos baptizauimus, & tertiam puellam circiter nouennem. Hæc puella non magis morbo, quam esurie neglectaque contabescebat; solet enim hæc natio facile desperare medicinam,

cinam, & desperatos prorsum abijcere, vt antè dictum est. Ergo hanc ita depositam à cognatis deposcimus ad baptismum, illi verò perlibenter eam nobis concedere, non ad baptismum solùm, sed etiam ad voluntatem, vt quæ, inquirebant, instar iam esset canis mortui. At nos, vt specimen daremus Christianæ pietatis, in separatam eam transfulimus tuguriolum, ibiq³ eam aluimus & curauimus ipsi sedulò, institutamque quantum extremo periculo conflictanti necesse esset, abluimus aquâ salutari. Nono demum post die abeuntem ad superos læta spe sumus profecuti, cùm gauderemus cælo iam nonnihil nostri laboris placere. Lætior exitus in alio fuit, sed exemplum non dissimile charitatis: hic est, secundò genitus celebris illius Sagami Membertou, quem antè diximus primū omnium Soricorum nostra sacra suscepisse.

Huius ego filium extremo iam discrimine periclitantem inuisi: reperio pro more veteri de ipsius bonis tabagiam, hoc est epulum solemne, vt scilicet post epulas non sicut Iacob benediceret suis,

sed valediceret, ac deinde cōclamaretur, & cōclamato canes prēmitterentur ad interitū. Increpauī ego, vt potui, per interpretē paganicos hos mores in iam Christianis. Benignè respōdit pater ipse Membertou neophytos se esse, verum imperarem; in mea potestate esse omnia. Negauī ego licitam esse illam occisionē canum, aut deplorati derelictionem; choreas, cantusvé funestos ægroto ipso inspectate mihi non placere; ipsam aliqui tabagiam, & piam in extremis agētis consalutationem ac mandata permisi. Responderunt omnes sibi hoc satis esse, reliqua sese reiecturos. Cæterum D. Potrincurtij nomine ipsos inuitauī, vt ægrū in ipsius ædes deportarēt (aberat enim valde procul) sperare nos de misericordia DEI fore, vt conualescat, quò tandē intelligant falsas atq; impias esse, aut momorū suorū, hoc est fatidicorū denunciationes. Paruerunt illi, atq; ad nos depositum triduo pōst, hoc est semianimē detulerunt. Quid multa? Fecit dextera Dñi virtutem: non est mortuus, sed vixit; & nunc incolumis narrat opera Dñi.

Dñi. Hoc exemplo commotus senior ipse Membertou cum eam in valetudinem sensisset, quæ postrema illi fuit, deportari ipse vltro ad nos voluit, atq³ adeò in nostrum ipsorum tuguriolū, & si placet, in lectum ipsum alterius nostrū. Ibi decumbentem quinq³ dies profecuti sumus omni nō solum officio, sed etiam famulatu. At sexto die cū iam vxor eius aduenisset, & cerneret ipsa vix alteri nostrū, quo miserè humi decubaret, locum esse in tuguriolō derelictū, aliò suapte sponte demigravit, vbi & piam mortē obijt. Certè hunc reperimus (quippe Domini primitias ab hac gēte) præter cæteros mirabiliter solitū intrinsecus adeò moueri, multò vt ipse plus de nostra fide conciperet, quàm quantū potuisset auditione accipere. Itaq³ solebat ipse crebrò dictitare, valde optare se, vt citò linguā nossemus. Continuò. n. postquam id perdidicisset, se futurū apud gentem suam cœlestis verbi ac doctrinæ prædicatorem. Dederat ipse in mādatis, vt antiquo in monumēto cū demortua prius familia (quā sciebā paganice obijisse) seperiletur.

sepeliretur. Ego rē improbavi, veritus scilicet, ne vel Galli, vel etiā Gētiles hoc interpretarētur in fidei nostræ iniuriā. Sed ille hoc respōdebat: ita sibi promissū fuisse, antequā Christo nomen daret, fore, vt locus cōsecraretur, & exemplū proferebat ex antea actis non dissimile; alioqui. n. cōtrā se vereri, si nostro in cæmeterio humaretur, ne sui deinceps locū refugerent, atq; ita nunquā ad nos redirent. Opposui ego contrā, q̄ potui, & mecū is, quo ferè solo vtor interprete, D. Biencurtius, fili⁹ D. Potrincurtij. Discessi mœstus: nihil. n. disputando profecerā. Extremā nihilominus vnctio-nem, ad quā paratus erat, non denegavi. Valuit vis Sacramēti: postridie D. Biencurtiū, mēq; magnopere aduocat, docet audiētibus omnib; mutatā sibi sententiā, velle se nobiscū humari, suisq; p̄cipere, ne ideo locū refugiant ex veteri errore, quin poti⁹, è Christiani populi sapiētia magis ob eam ipsam causam locū adamant, frequentētque; ad pias videlicet pro ipso preces effundēdas.

Pacem deinde cum Nostris iterum,
iter-

iterúmque commendauit, méq³ adeò præunte ac manum regente, singulis suorum pio more benedixit: nec lōgè post extinctus est. Funus curatum magna ad exemplum pompâ. Et certè diu inter hos populos tantæ auctoritatis Sagamus nō fuit. Quo magis est mirum, quomodo in eo semper inuictus consilio perstiterit, etiam ante conuersionem, ne plures vnquam simul vxores habere vellet.

Atque hæc domi gesta, nunc exeamus foras. Lustrari ego cum Domino Biencurtio magnam totius regionis partem, hoc est totum id, quod antiqui Norumbedam appellabant, flumina etiam ingressus sum præcipua. Fructus is extitit, vt & cognosceremus, & cognosceremur; ipsique siluatici, qui nunquam antea Sacerdotē, aut sacra nostra viderant, inceperint aliquid nostra de Religione apprehendere. Vbicumque ac quoties potuimus, infiniti pretij hostiam obtulimus Omnipotenti DEO, vt scilicet altari, tanquam sede sua posita, inciperet hoc sibi dominium seruator hominum vindicare; terrerētúrque ac fugarentur vsur-

vsurpatione sua laruales tyranni. Et astiterunt frequenter Barbari magno semper silentio ac reuerentiâ. Inuisebam postea ipsorum casulas, orabam, agris manus imponebam, cruciculas ænaes aut imagunculas donabam, ipsiq; de collo suspendebam, & quæ poteram diuina insinuabam. Excipiebant illi omnia perlibenter, signumque Crucis me ducente conformabant, ferèq; omnes pueri etiam me longè prosequerantur, ut ipsum sæpius iterarent. Semel contigit, ut quem ægrotum altero antè die inuiseram, propemodumque depositum audieram, post cernerè vegetum, hilarèmq; cruce sua gloriantem, & mihi vultu manumque gratulantem, ut suspicio magna sit, non solum opem crucis sensisse, verum etiam agnouisse. Si quando in Gallicas naues incidebamus, ut sæpe incidimus, monita salutaria dabantur pro loci & temporis opportunitate: interdum etiam vectores expiabantur. Semel maxima quædam complurium mala, & animorum fortunarumque labes auersa est per DEI gratiam: semel item exitium

exitium certissimum, cædésque non paucorum. Reconciliatus quoque magni quidam Iuuenis & animi & spei. Is quòd sibi à D. Potrincurtio timeret, annum iam vnum cum Siluicolis eorum more atque vestitu pererrabat: & suspicio erat peioris quoque rei. Obtulit eum mihi DEVS, colloquor, denique post multa Iuuenis sese mihi credit, deduco eum ad D. Potrincurtium, non pœnituit fidei datæ, pax facta est maximo omnium gaudio, & Iuuenis postridie, antequam ad sacram Eucharistiam accederet, suapte ipse sponte à circumstātibus mali exempli veniam petijt. Iam verò vti superuacaneum est de nauigantibus dicere, quòd multa pericula mirabiliter euaserint; ita & de hîc commorantibus, quòd multa sustineant. Quod aqua bibatur, nulla querela est: siquidem cœpit iam nobis ante sex hebdomadas ita panis deficere, vt nunc detur in hebdomadam, quod antè dabatur in vnum diem. Nauim expectamus subsidio venturam. Interim Pistorum ac Fabri magno scilicet nomine atque antiquo viuimus, & incidimus

dimus quibus vterque in grauem ægritudinem, sed Dominus supposuit manū suam. Nam neque id diu fuit, & semper altero decumbente, alter stetit. Experimur sanè, quantum sit onus vitæ necessitas, dum lignatum, dum aquatum imus, dum coquimus ipsi nobis, dum indumenta aut lauamus, aut reficimus, dum sarcimus tugurioli labes, dum in reliqua corporis cura necessariò detinemur. Inter hæc dies nobis, miserè, noctesque depereunt; illa nos spes consolatur ac sustentat, fore, vt qui subleuat abiectos DEVS, vilitatem ipse nostram pro sua quandoque misericordia non despiciat. Quamquā certè dum in subsidiorum inopiam, dum in asperitatem regionis & gentis mores, dum in difficultates rerum, & coloniæ constituendæ, dum in mille pericula obicēsque vel maris vel hominum intendimus, somnium & idea Platonica videtur quod conamur. Demonstrarem hoc sigillatim, nisi hoc esset cum Hebræis exploratoribus magis pro humanis viribus, quàm pro diuino auxilio, nec minus ex
animi

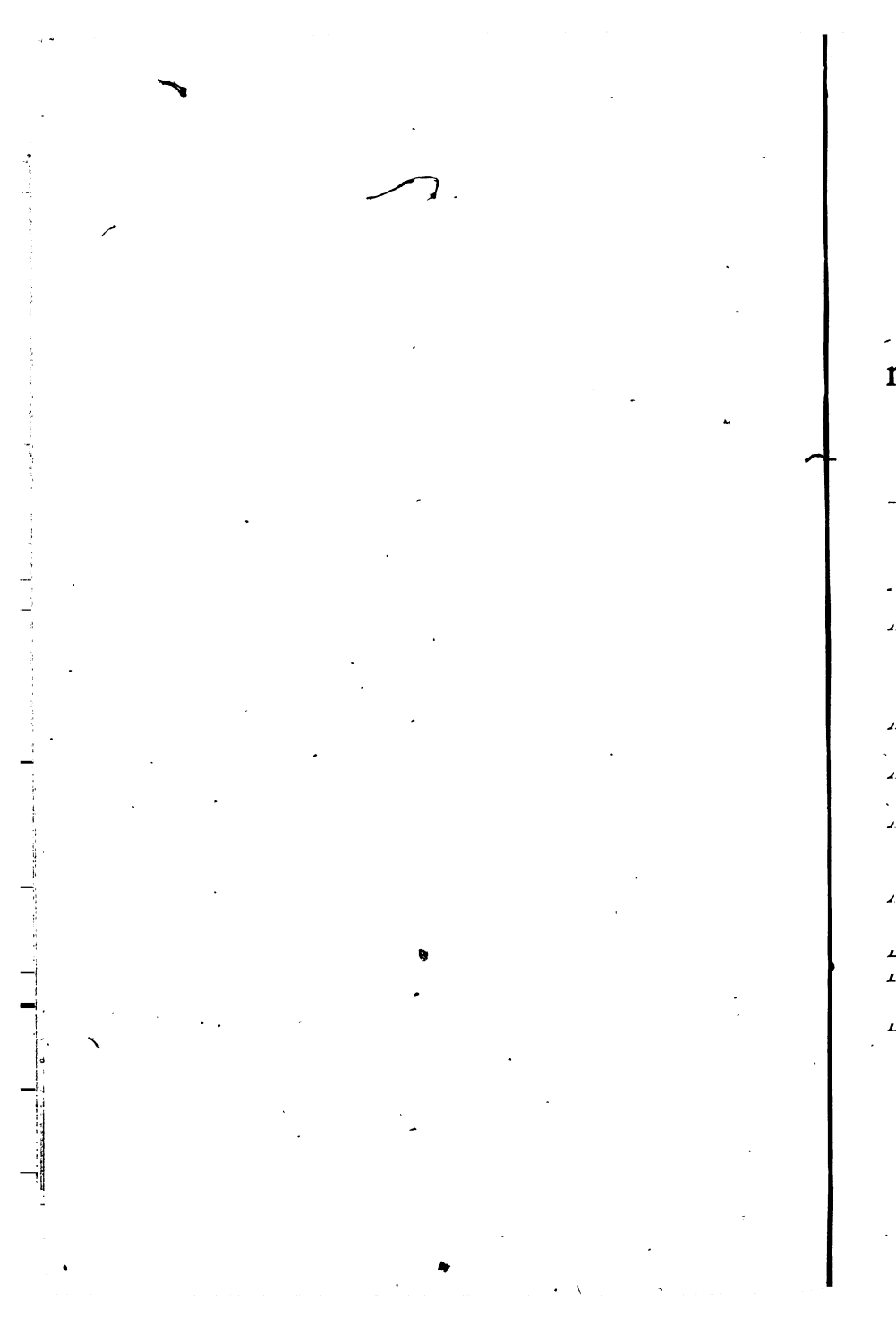
animi languore, quàm ex rei veritate dicere: Terra hæc deuorat habitatores suos; nos locustæ fumus, cùm hic monstra sint de genere Giganteo. Sed enim tamen, quanticunque sint hi Gigantes, præualebit ille Dauid in funda & lapide, qui conculcat terram in fremitu suo, & in furore obstupescit gentes; ille I E S V S hominum Seruator, qui benefacit terram & perficit eam, quantumcunque infirmata sit; ille verò, ille, vti speramus, benignitatis ac potentiae suæ ducet esse, vt quod vaticinatus est Isaias, *Exultet solitudo & floreat sicut lilium*: quemadmodum sapientiae pariterq; potentiae suæ reputauit id, quod cernimus, vt cultissima imperia, atque omnibus elata viribus, & gloriâ, suæ cruci atque humilitati subiugarentur. Amen ita fit. Atque hoc nostrum votum adiuuent comprecatione sua cœlites omnes, atque in primis cœlitum Regina & præses; adiuuet Ecclesia vniuersa, speciatimque Ecclesiae pars illa, cui Paternitas vestra nutu diuino iam diu præest, Societas, votum meum; adiuuet oro atque obsecro
Pater-

Missio Canadensis. 37

Paternitas vestra omni ope, suamque nobis ad id benedictionem piissimam, si placet, largiatur. E portu Regali in noua Francia vltimo die Ianuarij Anni
CIC. IDC. XI.

*Vestræ Paternitatis filius ac
seruus indignus*

PETRVS BIARDVS.

INDEX

rerum ac nominum

nunc primùm huic Epistolæ adjunctus

A CADIA, duo Societatis Sacerdotes illuc missi sunt	iii
et ibi perveniunt	26
Algónquini gerunt bella perpetua cum Irocojsiis	9
tribus Novæ Franciæ	11
et Montagnesii iuncti, multo plus mille capitum numerare non possunt	13
Anthropophagi, Excominqui et Armonchiqui perhibentur esse	9, 14
Aquitaniâ euocatus, Sacerdos ad Novam Franciam proficiscitur	20
Armonchiqui terram possident à fluvio Kinibequi vsque ad quadragesimum gradum	11
Anthropophagi perhibentur	14
Automoinos, vel veneficos, Barbari consulant	14
Baia Fundij. vide, Sinus Francicus.	
Baptismum velut signum confœderationis cum Gallis Barbari accipiunt	24
Barbari lege ac magistratu carent	13

<i>Barbari quomodo vivunt</i>	13
<i>bella populatim gerunt</i>	14
<i>nec templa nec ædes sacras habent</i>	15
<i>cum corpore memoriam ac nomen mortuorum sepeliunt</i>	16
<i>Cacodæmonem colunt</i>	16
<i>tenuem cognitionem Dei habent</i>	16
<i>nonnulli in Galliam deuehuntur et ibi bap- tizantur</i>	23
<i>centum in Novâ Franciâ baptizati sunt</i>	24
<i>velut signum confœderationis cum Gallis bap- tizatum accipiunt</i>	24
<i>Gallos Nortmannos appellant</i>	25
<i>canes immolant cum mors cuius suorum appro- pinquet</i>	28
<i>Barbarorum Novæ Franciæ tribuum nomina</i>	9
<i>Novæ Franciæ numeri ac nomina</i>	11, 13
<i>pelles unicus thesaurus</i>	12
<i>vultus color et mores</i>	13
<i>in quo constat religio</i>	14
<i>in conviviis consuetudo</i>	17
<i>infantes baptizantur</i>	27
<i>P. Biardus invisit casulas</i>	33
<i>Bella Barbari populatim gerunt</i>	14
<i>Biardus, P. Petrus, in Acadiâ mittitur</i>	iii
<i>casulas Barbarorum invisit</i>	33
<i>magnam Norumbegæ partem lustrat</i>	32
<i>quemdam iuvenem D. Potrincurtio reconciliat</i>	34
<i>Biencurtius, Ioannes, colonos pro Novâ Franciâ deposcit</i>	20
<i>(vide Potrincurtius.)</i>	
<i>Biencurtius D. Potrincurtij filius, interpretis vices gerit</i>	31
<i>magnam Norumbegæ partem cum P. Biardo lustrat</i>	32

Index.

41

<i>Cacodæmonem Barbari colunt</i>	16
<i>Canadæ, Irocosii degunt ad capita magni fluminis</i>	9
<i>S. Ioannis flumen orsum suum habet propemodum ora fluminis</i>	10
<i>Canes, Barbari imminente morte assueti sunt imolare</i>	28
<i>Patres Societatis hunc morem increpant</i>	29
<i>Canoe e cortice compinguntur</i>	17
<i>Chorographiam Novæ Franciæ P. Biardus proponit mittere</i>	18
<i>Chouacœt brachium est terræ quod sinum Francicum excipit</i>	11
<i>Color Barbarorum</i>	13
<i>Conviviorum apud Barbaros consuetudo</i>	17
<i>Cotonus P. veniam obtinet ut Societas Iesu in Novâ Franciâ laboret</i>	19
<i>Dei, Barbari habent tenuem cognitionem</i>	16
<i>Dieppam, duo Iesuitæ eunt ad conscendendum et solvunt ab hac portu</i>	20 22
<i>Etheminquensēs inter S. Ioannis et Kinibequi fluvios habitant</i>	10
<i>tribus Novæ Franciæ</i>	11
<i>mille capita numerare non possunt</i>	13
<i>Excominqui fera gens est et Anthropophagâ</i>	9
<i>Excommunicati, nomen vulgus Excominquorum</i>	9
<i>tribus Novæ Franciæ</i>	9, 11
<i>Anthropophagi perhibentur</i>	14
<i>Expositio seu capita huiusce Epistolæ</i>	6
<i>Flumina Novæ Franciæ</i>	9, 10
<i>Fœmina apud Barbaros</i>	16
<i>locum mancipii tenet</i>	17
<i>Francici sinûs positio</i>	10

<i>Galli, quæ regio ab illis Nova Francia usurpatur</i>	8
<i>Novæ Franciæ regionem non incolant</i>	19
<i>Galliam, Barbari devehuntur et baptizantur</i>	23
<i>Gallis, Irocosii et Armonchiqui non multum noti sunt</i>	11
<i>Gallorum numerus in Acadiâ</i>	25
<i>Geographi antiqui erroribus pleni</i>	7
<i>Guerchevilia, Marchionisa, pro Patribus Societatis navem emit</i>	21
<i>Gurges S. Laurentii</i>	9
<i>Hæretici in navem Iesuitas recipere nolunt</i>	20
<i>Henricus Rex, veniam dat Societati in Novâ Franciâ laborandi,</i>	19
<i>mortuus est</i>	20
<i>Infantes Barbarorum baptizati</i>	27
<i>Insula Præsentis, Terra Nova Barbaris appellatur</i>	9
<i>Insulæ in Nova Francia frequentes sunt</i>	12
<i>Irocosii ad capita magni fluminis Canadæ iacent</i>	9
<i>perpetua bella cum Montagnesis et Algonqui- niis gerunt</i>	9
<i>tribus Novæ Franciæ</i>	11
<i>Isthmum, gurges S. Laurentii et sinus Francicus efficiunt</i>	10
<i>Kinibequi flumen. vide Rimbequi.</i>	
<i>Latitudo Novæ Franciæ</i>	8
<i>Leucas quingentas Isthmus continet</i>	10
<i>Linguae indigenarum Patres Societatis ignari</i>	27
<i>Massæus, P. Enemundus, in Acadiam mittitur</i>	iii
<i>Medicæa Maria, regina regens, Societati Iesu patrociniatur</i>	20
<i>mandat ut Patres in navem recepti sint</i>	21

<i>Membertou, Henricus, Sagamus Soricorum, cum familia ejus, baptizatur,</i>	24
<i>filius ejus ægrotus deportatus est in aedes D. Potrincurtii</i>	28, 29
<i>Sagamus, moritur</i>	30
<i>magnâ pompâ sepulitur</i>	32
<i>Moluarum, Terra nova celeberrima piscatu</i>	9
<i>Montagnesi, ubi habitant</i>	9
<i>tribus Novæ Franciæ</i>	11
<i>Montes Novæ Franciæ nivosi et perpetuò rigentes sunt</i>	12
<i>Mores Barbarorum</i>	13, 16
<i>Mortuorum memoriam ac nomen Barbari cum corpore sepeliunt</i>	16
<i>Nomina Barbarorum Novæ Franciæ</i>	9
<i>Nortmannos, Barbari Gallos appellant</i>	25
<i>Norumbega nihil est quam umbra et vox</i>	8
<i>Norumbegæ P. Biardus magnam partem lustrat</i>	32
<i>Nova Francia, quæ sit regio</i>	8
<i>numeri ac nomina tribuum Barbarorum in quare regio perfrigida est et valdè aquosa</i>	11
<i>Societas Iesv permissionem obtinet laborare in</i>	19
<i>Novæ Franciæ chorographia à P. Biardo faci- enda</i>	18
<i>Novam Franciam Patres Societatis appellant ad</i>	24
<i>Numerus Gallorum in Acadiâ</i>	25
<i>Panis in Portu-regali cæpit deficere</i>	34
<i>Patres Societatis Iesv in Portu-regali degunt necessitates ac onera eorum</i>	10
	35
<i>Pedunculos Barbari in deliciis habent</i>	18
<i>Pelles unicus thesaurus Barbarorum</i>	12
<i>Pontia, Antonia. vide Guerchevilia.</i>	
<i>Pötugoët fluvius</i>	10

<i>Portus-regalis latitudo ac situs</i>	10
<i>Patres Societatis ibi perveniunt</i>	26
<i>Potrincurtius, D. Ioannes, colonus pro Novâ</i>	
<i>Franciâ poscit</i>	20
<i>in Novam Franciam pervenit</i>	24
<i>familia ejus unica est in Acadiâ</i>	25
<i>Patrûm sedulitatem collaudat</i>	27
<i>filius ægrotus Membertou deportatus est in</i>	
<i>ædes ejus</i>	29
<i>Potrincurtio D. quidam iuvenis reconciliatus est</i>	34
<i>Præsentis insula,</i>	9
<i>Promontorium Sabulorum</i>	11
<i>Puella baptizatur</i>	27
<i>moritur in Sacerdotum tuguriolo</i>	28
<i>Religio Barbarorum</i>	14
<i>Rimbequi (seu potius Kinibequi) flumen</i>	10
<i>Sacerdos secularis centum ferè Barbaros in Novâ</i>	
<i>Franciâ baptizat</i>	24
<i>in Galliam remigrat</i>	26
<i>Sagami sunt bellorum ductores sed imperium eorum</i>	
<i>precarium est</i>	13
<i>S. Ioannis flumen sese in Francicum gurgitem</i>	
<i>exonerat</i>	10
<i>S. Laurentii gurgis</i>	9
<i>Sinus Francicus</i>	10
<i>Societas Iesv, quam viâ missionem in hanc pro-</i>	
<i>vinciam obtinet</i>	18
<i>permittitur in Novâ Franciâ laborare</i>	19
<i>evocat duos Sacerdotes ut ibi proficiantur</i>	20
<i>impedimentâ quæ eis afferuntur</i>	21
<i>patres in Portum-regalem perveniunt</i>	24, 26
<i>(vide Patres.)</i>	
<i>Somniis Barbari fidem habent</i>	15

Index.

45

<i>Soricorum Sagamus Henricus Membertou</i>	28
<i>Soriqui ubi habitant</i>	10
<i>tribus Novæ Franciæ</i>	11
<i>duo millia non conficiunt</i>	13
<i>Tabagia, convivium apud Barbaros vocatur</i>	17
<i>Tabagiam, apud Barbaros mos est moribundis facere</i>	28
<i>Templa nulla Barbari habent</i>	15
<i>Terra nova, nomen suum apud Barbaros</i>	9
<i>Tuguriola fœminæ ædificant</i>	17
<i>quomodo ædificantur</i>	18
<i>Venefici apud Barbaros</i>	14
<i>potestas eorum</i>	15
<i>Vultus Barbarorum</i>	13

ALBANIAE EXCVDEBAT JOEL MUNSELLIUS
MENSE SEPTEMBRI ANNO

CIO. IOCCC. LXX.

ELLIUS